



СТ А Н О В И Щ Е

От: **проф. д-р Красимир Тодоров Шишманов**
СА „Д. А. Ценов“ – Свищов, катедра „Бизнес информатика“,
научна специалност „Приложение на изчислителната техника в
икономиката“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна
степен **„доктор“** по научна специалност „Приложение на
изчислителната техника в икономиката“ в УНСС

Автор на дисертационния труд: **Елена Юриева Филипова**

Тема на дисертационния труд: *Архитектура на информационна
система в помощ на трудовата реализация на хора със
зрителни увреждания*

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното
жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед
№ 1470/29.05.2024 г. на Заместник-ректора по НИД на УНСС

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма „Информационни
и комуникационни технологии в икономиката“ към катедра
“Информационни технологии и комуникации” на факултет „Приложна
информатика и статистика“ на УНСС по научна специалност “Приложение
на изчислителната техника в икономиката“ в свободна форма на
обучение за срок от 28.06.2023 - 08.05.2024 г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Обемът на представения за становище дисертационен труд е от 192 страници, 158 от тях са основен текст и 34 страници приложения. Дисертационният труд е структуриран в четири глави и съдържа още увод, заключение, научни и научно-приложни приноси и използвана литература. Използваната литература е от 119 източници. Авторът е включил в дисертационния труд общо 10 фигури и 30 таблици.

Развитието на съвременните информационни технологии разкриват нови, неподозирани преди време, възможности за хората с трайни увреждания, включително и тези с увредено зрение. Ето защо изследването как новите информационни технологии и системи ще подпомогнат професионалната реализация на хората със зрителни увреждания е особено актуално. Чрез изграждането на архитектура на информационна система, в която да са интегрирани най-новите технологични решения в полза на хората с увредено зрение се постига значителен ефект в тяхната социализация и професионална реализация.

Дисертационната работа разкрива важността и актуалността на изследваната проблематика като акцентира на проблемите и възможностите на хората с трайни увреждания, а така също на ролята на обществото и държавата в техния живот и в решаването на техните проблеми.

Това обуславя и основния изследователски въпрос “Как да се модифицира НКПД, за да се създаде списък с професии, подходящ за хора със зрителни проблеми и изграждане на архитектура на информационна системата за подпомагане трудовата реализацията на хора със зрителни увреждания?”

В тази връзка правилно са определени обектът и предметът на изследването, правилно са формулирани основната теза, двете водещи хипотези и логично изведените от тях задачи.

Съдържанието и последователността на изложението в дисертационния труд са логически обосновани.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

В резултат от разработването на дисертационния труд са постигнати определени резултати като:

- Дефинирани са основните понятия, свързани с хората със зрителни увреждания;
- Представени са новите информационни технологии, които биха подпомогнали професионалната реализация на хората със зрителни увреждания;
- Анализирани са възможностите на техническите и технологичните средства, които да опосредстват процеса на трудова реализация на хората със зрителни увреждания;
- Направено е предложение да се модифицира Националният класификатор на професиите и длъжностите в България.

Считам, че поставените задачи на изследването са изпълнени и целта на дисертационния труд е постигната.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Приемам постигнатите резултати и посочените в дисертационния труд приноси, като по конкретно бих посочил следните моменти:

- Дефиниран е метод, чрез който да се съчетават Списък (класификация) на професиите и длъжностите, упражнявани от хора със зрителни увреждания спрямо категориите на НКПД, с необходимите информационни и комуникационни средства в помощ на незрящите и информация за работодателите;
- Представена е архитектурата на информационна система за трудова реализация на хората със зрителни увреждания, която използва новите възможности за събиране на данни и обработка на аналитична информация;
- Изграден е работещ прототип на част от информационната система от гледна точка на работодателя при подбор на кадри със зрителни увреждания.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

По дисертационния труд са посочени 4 публикации, които са доклади от научни конференции и два от тях са в съавторство. Считам, че основните

резултати, получени в дисертационния труд, са успешно популяризирани чрез посочените публикации.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът коректно отразява заложените цели и задачи в дисертационния труд и постигнатите резултати, като правилно отразява неговото съдържание, илюстрира научните и научно-приложни резултати.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Критичните бележки и препоръки към дисертационния труд са:

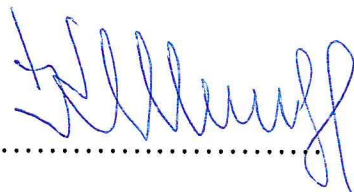
- Съществуват декларативни тези, за които е необходимо да се посочи допълнителна аргументация в тяхна подкрепа.
- Необходимо е да се прецизират някои от представените формулировки.
- Информацията за процентно съотношение в посочените кръгови диаграми са представени по начин, който трудно може да се анализира.
- Авторът да потърси възможност за публикуване на статия в специализирано научно издание.

8. Заключение

Представеният за рецензиране дисертационен труд притежава необходимите приноси и научни постижения и отговаря на изискванията и критериите за присъждане на образователната и научна степен „доктор”. Всичко това ми дава основание да предложа на почитаемото Научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ по специалност „Приложение на изчислителната техника в икономиката“ на докторант Елена Юриева Филипова.

Дата 11.06.2024 г.
гр. Свищов

Подпис:





OPINION STATEMENT

By: Prof. Dr. Krasimir Todorov Shishmanov
D. A. Tsenov Academy of Economics - Svishtov, Department of
"Business Informatics", scientific specialty "Application of computing
technology in the economy"

Subject: dissertation work for the award of the educational and scientific degree
"doctor" in the scientific specialty "Application of computing technology in the
economy" at UNSS

Author of the dissertation: Elena Yurieva Filipova

Dissertation topic: Architecture of an information system to help the work
realization of people with visual impairments

Reason for presenting the opinion: participation in the composition of the
scientific jury for the defense of the dissertation according to Order
No. 1470/29.05.2024 of the Deputy Rector for NID of UNSS

1. Information about the PhD student

The dissertation student was trained in the doctoral program "Information and
Communication Technologies in the Economy" at the Department of
"Information Technologies and Communications" of the Faculty of "Applied
Informatics and Statistics" of the UNSS in the scientific specialty "Application
of computing technology in the economy" in a free form of education for the
period from 28.06.2023 - 08.05.2024.

2. General characteristics of the presented dissertation work

The volume of the dissertation submitted for opinion is 192 pages, 158 of them
are the main text and 34 pages of appendices. The dissertation work is structured
in four chapters and also contains an introduction, conclusion, scientific and
scientific-applied contributions and used literature. The literature used is from
119 sources. The author has included a total of 10 figures and 30 tables in the
dissertation.

The development of modern information technologies reveal new, previously
unsuspected opportunities for people with permanent disabilities, including those
with impaired vision. That is why the study of how new information technologies
and systems will support the professional realization of people with visual
impairments is particularly relevant. By building an information system

architecture, in which the latest technological solutions are integrated for the benefit of visually impaired people, a significant effect is achieved in their socialization and professional realization.

The dissertation reveals the importance and relevance of the researched issues by emphasizing the problems and opportunities of people with permanent disabilities, as well as the role of society and the state in their lives and in solving their problems.

This determines the main research question "How to modify the NKPD in order to create a list of occupations suitable for people with vision problems and build an architecture of the information system to support the work realization of people with visual disabilities?"

In this regard, the object and subject of the research are correctly defined, the main thesis, the two leading hypotheses and the tasks logically derived from them are correctly formulated.

The content and sequence of the exposition in the dissertation work are logically justified.

3. Evaluation of the obtained scientific and scientific-applied results

As a result of the development of the dissertation, certain results were achieved such as:

- The main concepts related to people with visual impairments are defined;
- The new information technologies that would support the professional realization of people with visual impairments are presented;
- The possibilities of technical and technological means to mediate the process of employment of people with visual impairments have been analysed;
- A proposal was made to modify the National Classifier of Professions and Positions in Bulgaria.

I believe that the set tasks of the research have been fulfilled and the goal of the dissertation work has been achieved.

4. Evaluation of scientific and scientific-applied contributions

I accept the results achieved and the contributions indicated in the dissertation work, and I would specifically point out the following points:

- A method has been defined by which to combine the List (classification) of the professions and positions exercised by people with visual impairments according to the categories of the NKPD, with

the necessary information and communication tools to help the blind and information for employers;

- The architecture of an information system for the employment of people with visual impairments is presented, which uses the new possibilities for data collection and analytical information processing;
- A working prototype of a part of the information system was built from the employer's point of view when selecting personnel with visual impairments.

5. Evaluation of dissertation publications

The dissertation contains 4 publications, which are reports from scientific conferences, and two of them are co-authored. I believe that the main results obtained in the dissertation work have been successfully popularized through the mentioned publications.

6. Evaluation of the abstract of the dissertation

The abstract correctly reflects the goals and objectives set in the dissertation work and the achieved results, correctly reflecting its content, illustrating the scientific and scientific-applied results.

7. Criticisms, recommendations and questions

The critical notes and recommendations to the dissertation work are:

1. There are declarative theses, for which it is necessary to indicate additional argumentation in their support.
2. It is necessary to specify some of the presented formulations.
3. The percentage ratio information in the indicated pie charts is presented in a manner that is difficult to analyze.
4. The author should look for an opportunity to publish an article in a specialized scientific journal.

8. Conclusion

The dissertation submitted for review has the necessary contributions and scientific achievements and meets the requirements and criteria for awarding the educational and scientific degree "doctor". All this gives me reason to propose to the honorable Scientific Jury to award the educational and scientific degree "Doctor" in the specialty "Application of computing technology in the economy" to doctoral student Elena Yurieva Filipova.

Date 11.06.2024
Svishtov

Signature:

